

บทที่ 1

บทนำ

สภาพปัญหาและความสำคัญของปัญหา

ในระบบการเมืองปัจจุบัน การเลือกตั้งนับเป็นกลไกทางการเมืองที่มีความสำคัญ อันเป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในประเทศนั้น ๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรมอย่างเห็นเด่นชัด แม้ว่าการเลือกตั้งนั้นจะมีลักษณะเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบระดม (Mobilized participation) หรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบสมัครใจ (Voluntary or autonomous participation) ก็ตาม การเลือกตั้งยังทำหน้าที่สร้างความชอบธรรมให้กับผู้มีอำนาจปกครอง¹ และสามารถเชื่อมโยงทัศนคติของประชาชนต่อนโยบายของรัฐ (linkage mechanism) ในการกำหนดแนวทางของนโยบายในการบริหารประเทศ² ตลอดจนทำหน้าที่ให้การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง (political change) เป็นไปในแนวทางสันติวิธี³ ดังนั้น การเลือกตั้งจึงเป็นกลไกทางการเมืองที่สำคัญยิ่ง ของระบบการเมืองสมัยใหม่ที่กระบบโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ดังปรากฏในปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน 21 (1) ว่า

¹Richard G. Niemi and Herbert F. Weisberg, Controversies in Voting Behavior (Washington, D.C. : A Division of Congressional Quarterly Inc., 1984), p. 3.

²Ibid.

³Ibid.

"เจตจำนงของประชาชนย่อมเป็นมูลฐานแห่งอำนาจของรัฐบาลของผู้ปกครอง เจตจำนงดังกล่าวต้องแสดงออกโดยการเลือกตั้งอันสุจริต ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งคราวตาม กำหนดเวลาด้วยการลงคะแนนเสียงอย่างทั่วถึง โดยถือหลักคนละหนึ่งเสียงเท่านั้น ด้วยกระทำให้เป็นการลับด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อที่จะประกันให้การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นไปโดยเสรี"

การเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตยจะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ที่สำคัญ คือ หลักอิสระแห่งการเลือกตั้ง (Freedom of Election) หลักการเลือกตั้งตามกำหนดระยะเวลา (Periodic Election) หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริง (Genuine Election) หลักการออกเสียงโดยทั่วไป (Universal Suffrage) หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค (Equal Suffrage) และหลักการลงคะแนนเสียงลับ (Secret Vote)⁴ หลักเกณฑ์ดังกล่าวจะมีผลทำให้การเลือกตั้งของประเทศที่ปกครองในระบบประชาธิปไตย มีความแตกต่างจากประเทศที่มีรูปแบบการปกครองแบบอื่น ๆ ซึ่งต่างก็จัดให้มีการเลือกตั้งในระบบการเมือง อาทิ การเลือกตั้งในระบบคอมมิวนิสต์ แม้ว่าจะจัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นก็สามารถเป็นตัวแทนของเจตจำนงอิสระของประชาชนในรัฐได้อย่างแท้จริง

⁴ดูรายละเอียดใน เมธา สุตบรรทัด, ประชาธิปไตยและหน้าที่ของผู้แทนราษฎร (กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2517), หน้า 49-51, ปุณณะ สุทธิประภา, หลักเกณฑ์ทั่วไปในการเลือกตั้ง (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศูนย์การพิมพ์, 2521), หน้า 53-56, พรศักดิ์ ่องแผ้ว, "การเลือกตั้งกับพัฒนาการทางการเมืองไทย" ปัญหาพัฒนาการทางการเมืองไทย (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532), หน้า 203, กระมล ทองธรรมชาติ สมบูรณ์ สุขสำราญ และปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, การเลือกตั้ง พรรคการเมือง และเสถียรภาพของรัฐบาล (กรุงเทพฯ : มาสเตอร์เพรส, 2531), หน้า 2-5.

ดังนั้น การเลือกตั้งรวมทั้งหลักเกณฑ์การเลือกตั้งจึงมีความสำคัญ เพื่อระดมมติมหาชนในการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยชอบธรรมตามที่กฎหมายเลือกตั้งกำหนดไว้ ผลการเลือกตั้งในแต่ละครั้งสามารถกำหนดได้ทันทีว่า ใครหรือบุคคลกลุ่มใดจะได้เป็นผู้ปกครอง⁵ ดังนั้น ประเด็นสำคัญของการเลือกตั้งจึงมักจะอยู่ที่ว่า "ใครเลือกใคร เมื่อไร และอย่างไร"⁶ โดยให้ความสนใจที่จะศึกษาหาคำตอบจากทางพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (Voting Behavior) โดยพิจารณาจากสภาพส่วนบุคคล สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลผู้มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งรวมทั้งอิทธิพลของปัจจัยอื่น ๆ ที่มีส่วนผลักดันหรือต่อต้านการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

เชื้อชาติ (Race)⁷ ถือเป็นปัจจัยสภาพของบุคคลที่มีความสำคัญปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อแบบแผนหรือพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง นอกเหนือไปจากปัจจัยทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านเชื้อชาติซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้ง สามารถมีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงอย่างใดอย่างหนึ่งในระบบการเมือง ทั้งนี้เพราะว่าเชื้อชาติมีได้หมายความถึงลักษณะทางกายภาพของร่างกายมนุษย์ที่มีความคล้ายคลึงกันและมีความแตกต่าง

⁵James D. Barber, Citizen Politics : An Introduction to Political Behavior (Chicago : Markham Publishing, 1969), p. 4

⁶สุจิต บุญบงการ และ พรศักดิ์ พ่องแผ้ว, พฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527), หน้า 2.

⁷เชื้อชาติ โดยทั่วไปหมายถึง กลุ่มที่มีลักษณะทางกายภาพคล้ายคลึงกัน โดยมักแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ นิกรอยด์ (Negroid) มองโกลอยด์ (Mongoloid) และคอเคซอยด์ (Caucasoid) แต่โดยทั่วไปแล้วจะหมายถึงคนที่มีลักษณะทางกายภาพที่บ่งบอกความเป็นชาตินั้น ๆ และวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มคน

จากกลุ่มอื่น^{๑๐} เช่น สีผิว โครงสร้างของหน้า จมูก ส่วนสูง สีผม ฯลฯ เท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงกลุ่มชนที่มีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันหรือเหมือนกันในสังคมหนึ่ง ๆ ซึ่งลักษณะดังกล่าวถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง^{๑๑} อาทิ ภาษา ศาสนา พิธีกรรม เป็นต้น ปัญหาสำคัญของเชื้อชาติ หรือชาติพันธุ์ (ethnicity)^{๑๒} จะก่อให้เกิดความรู้สึกลำเอียง (Prejudice) และการเลือกปฏิบัติ (Discrimination) สำหรับเชื้อชาติที่เหมือนหรือต่างกัน โดยเฉพาะการก่อให้เกิดลัทธิเชื้อชาตินิยม (Racism) ขึ้นในประเทศ ซึ่งมักจะเปรียบเทียบว่าเชื้อชาติของตนดีกว่าหรือเลวกว่า สูงกว่าหรือด้อยกว่า ทันสมัยกว่าหรือล้าหลัง^{๑๓} เป็นต้น จนกล่าวว่าเป็นอุดมการณ์ทางเชื้อชาติ (Ideology of Race) เช่น ในสมัยเผด็จการนาซี ฮิตเลอร์ ผู้นำเยอรมันเห็นว่าเชื้อชาติอารยันของตนเหนือกว่าพวกยิว ดังนั้น จึงทำการจำกัดชาวยิวในประเทศ หรือปัญหาเชื้อชาติระหว่างคนผิวขาวกับผิวดำในสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ดังนั้น เชื้อชาติจึงนับว่ามีอิทธิพลต่อแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนในประเทศหนึ่ง ๆ โดยเฉพาะ

^{๑๐}Robert Miles, Racism (London : Routledge, 1989), p. 71.

^{๑๑}Stanley Liberson, "A Societal Theory of Race and Ethnic Relations" American Sociological review (26: 904 December, 1961), p. 903.

^{๑๒}ชาติพันธุ์ หมายถึง กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูดเดียวกัน และเชื่อว่าสืบเชื้อสายจากบรรพบุรุษเดียวกัน เช่น คนไทย คนพม่า คนกะเหรี่ยง คนจีน คนลาว เป็นต้น (ดูรายละเอียด ใน อมรา พงศาพิชญ์, วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533), บทที่ 7

^{๑๓}Manning Nash, "Race and the ideology of Race" in Paul Baxter and Basil Sanson (eds), Race and Social Difference (Great Britain: C. Michells & Company Ltd., 1972), pp. 112-113.

อย่างยิ่งประเทศที่มีคนหลายเชื้อชาติอาศัยอยู่ เช่น มาเลเซีย ก่อให้เกิดการรวมตัวของคนเชื้อชาติเดียวกันขึ้นในลักษณะของพรรคการเมือง เพื่อรักษาลิทธิประโยชน์ของเชื้อชาติตนเป็นสำคัญ

ในกรณีของประเทศไทย ชาวไทยเชื้อสายจีนนับว่ามีบทบาทสำคัญทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมเสมอมา บทบาทและความเคลื่อนไหวของชาวไทยเชื้อสายจีนหรือชาวจีนที่อพยพเข้ามาอาศัยในประเทศไทยและขยายชุมชนอย่างกว้างขวาง ทั้งที่ได้รับสัญชาติไทยและเป็นคนต่างด้าวล้วนมีบทบาทในทุกด้านของประเทศ การเคลื่อนไหวในแต่ละครั้งของชาวจีนมีผลกระทบต่อสถานการณ์ในประเทศ โดยเฉพาะบทบาทของชาวจีนทางด้านการเมือง

การอพยพเข้ามาของชาวจีนทั้ง 5 กลุ่มภาษา คือ จีนแต้จิ๋ว จีนแคะ จีนไหหลำ จีนกวางตุ้ง และจีนฮกเกี้ยน ได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทย เป็นจำนวนมากในปลายกรุงศรีอยุธยา สมัยกรุงธนบุรี และต้นสมัยรัตนโกสินทร์ ซึ่งชาวจีนที่อพยพเข้ามาส่วนใหญ่เป็นชาวจีนจากมณฑลทางภาคใต้โดยเฉพาะในเขตมณฑลกวางตุ้ง และฮกเกี้ยนมีจำนวนมากที่สุด ซึ่งมีจำนวนถึงร้อยละ 95 ของชาวจีนทั้งหมดในประเทศไทย เนื่องจากมณฑลทั้งสองมีดินแดนติดต่อกับฝั่งทะเล ชาวจีนในสองมณฑลดังกล่าวจึงมีความถนัดในการใช้ทะเลติดต่อกับดินแดนอื่น¹²

ชาวจีนทั้ง 5 กลุ่มภาษา อพยพเข้าสู่ประเทศไทยเนื่องจากเกิดความวุ่นวายทางการเมือง ความอดอยากของประชาชนในประเทศจีนเป็นแรงผลักดัน ประกอบกับประเทศไทยมีความต้องการแรงงานเพิ่มขึ้นจำนวนมาก อีกทั้งคนไทยไม่รังเกียจคนต่างชาติ ความอุดมสมบูรณ์

¹²William G. Skinner, Chinese Society in Thailand: An Analytical History (New York : Cornell University Press, 1957), p. 28.

ของประเทศไทย และประเทศไทยยังไม่มีกฤษฎีกาที่ร้ายแรง¹³ บีจจัยหรือสาเหตุดังกล่าว ทำให้ชาวจีนต่างพากันอพยพเข้ามายังประเทศไทยเพื่อสร้างฐานะและความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิม

ชาวจีนที่อพยพเข้ามาในสมัยแรก ๆ นั้น ส่วนใหญ่จะเป็นพ่อค้า มีผู้ประมาณว่าในสมัยอยุธยา มีชาวจีนอาศัยในประเทศไทยประมาณ 3,000 คน¹⁴ ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ชาวจีนเริ่มอพยพเข้ามามากขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวจีนที่ยากจน ที่อพยพเข้ามาเพื่อหวังสร้างฐานะของตน ชาวจีนอพยพเข้ามาในประเทศไทยมีอัตราสูงสุดในระยะเวลาหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ต่อมา ระหว่างปี พ.ศ. 2475-2488 มีชาวจีนเข้ามาเมืองไทยในอัตราต่ำมาก ทั้งนี้เพราะสงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่น และสงครามทางภาคมหาสมุทรแปซิฟิก และนโยบายของรัฐบาลไทยในการกีดกันชาวจีนเข้าประเทศ ต่อมาในระหว่างปี พ.ศ. 2489-2498 ชาวจีนอพยพเข้ามาในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น หลังจากสงครามโลกยุติ ในปีพ.ศ. 2490 รัฐบาลไทยและรัฐบาลจีนได้ตกลงให้ชาวจีนได้รับอนุญาตเข้าประเทศไทยได้ไม่เกินปีละ 10,000 คน แต่พอปี พ.ศ. 2492 รัฐบาลไทยได้ลดอัตราการเข้าประเทศของชาวจีนเหลือเพียงปีละ 200 คน และในปีต่อมาได้เพิ่มการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมคนต่างด้าวสูงขึ้น ชาวจีนเข้าประเทศจึงหยุดชะงักลง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2493 เป็นต้นมา ชาวจีนที่เข้ามาในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เคยอยู่ในประเทศไทยมาก่อนและได้รับอนุญาตให้กลับเข้ามาในประเทศไทยได้¹⁵ ในระยะแรกชาวจีนที่

¹³ ทวี ชีระวงศ์เสรี, "สถานภาพทางกฎหมายของชาวจีนในประเทศไทย"

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516), หน้า 10.

¹⁴ Victor Purcell, The Chinese in Southeast Asia (London: Oxford University Press, 1966), p. 89.

¹⁵ ชัจจกัย บุรุษพัฒน์, ชนกลุ่มน้อยในไทย (กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2519), หน้า 308-310.

อพยพเข้ามาจะเป็นชายส่วนใหญ่ เพราะสมัยนั้นทางการจีนไม่อนุญาตให้สตรีจีนออกนอกประเทศ ทำให้ชายจีนในระยะแรกแต่งงานกับสตรีไทย ลูกหลานที่เกิดมาส่วนใหญ่จะมีสองชื่อ คือ ชื่อจีน และชื่อไทย มีความสัมพันธ์ทั้งญาติพี่น้องทั้งที่เป็นชาวจีน และชาวไทย ซึ่งเป็นการผสมผสานกลมกลืนทางสังคมเป็นอย่างดี

โดยเฉพาะในปัจจุบัน ชุมชนชาวจีนได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว นับว่าเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อประเทศไทยในทุก ๆ ด้าน รวมตลอดถึงการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการเลือกตั้ง จำนวนชาวจีนในประเทศไทยตามรายงานการสำรวจสำมะโนประชากร พ.ศ. 2503 พบว่า ผู้มีสัญชาติจีนมีจำนวน 409,508 คน หรือประมาณร้อยละ 1.5 ของประชากรของประเทศไทยที่สำรวจขณะนั้น* และจากการสำรวจสำมะโนประชากร พ.ศ. 2513 พบว่า มีผู้ที่มีสัญชาติจีนจำนวน 311,093 คน จากจำนวนประชากรของประเทศไทยทั้งสิ้นประมาณ 34,397,374 คน คือมีจำนวนชาวจีนร้อยละ 0.90 ของประชากรทั้งประเทศ* จากการสำรวจสำมะโนประชากรครั้งหลังสุดปี พ.ศ. 2523 พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 46,961,338 คน มีผู้ที่มีสัญชาติจีนประมาณ 294,059 คน คิดเป็นจำนวนประชากรร้อยละ 0.63 ของประชากรทั้งประเทศ* และจากรายงานการสำรวจของกองทะเบียนคนต่างด้าวและภริยากร กรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2526 มีผู้ที่มีสัญชาติจีนจำนวน 281,233 คน จากจำนวนประชากรทั้งประเทศ 49,515,074 คน กล่าวคือมีจำนวนประชากรจีนร้อยละ 0.57 ของจำนวนประชากรในประเทศไทย* จากผลการสำรวจจำนวนชาวจีนในประเทศไทยมีข้อสังเกตว่า จำนวนผู้ที่มีสัญชาติจีนในประเทศไทยลดลงเรื่อย ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจำนวนชาวจีนอพยพเข้าประเทศมีจำนวนลดลง เป็นไปตามข้อจำกัดของการอพยพเข้าประเทศของคนต่างด้าว และลูกหลานจีนที่เกิดในประเทศไทยต่างก็ได้รับสัญชาติไทยทั้งสิ้นตามกฎหมายไทย

* กองทะเบียนคนต่างด้าว และภริยากร กรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย

ตารางที่ 1 จำนวนชาวจีนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทย พ.ศ. 2502-2526

ปี.ศ.	ชาย	หญิง	รวมจำนวน
2502	258,626	126,549	385,175
2503	254,783	126,053	380,836
2504	256,134	127,029	383,163
2505	354,937	126,666	381,603
2506	250,194	126,838	377,032
2507	233,948	116,212	350,160
2508	232,754	115,828	348,582
2509	229,856	115,348	345,204
2510	225,827	114,273	340,100
2511	222,379	113,384	335,763
2512	220,165	112,688	332,853
2513	221,824	112,055	333,979
2521	197,282	104,113	301,395
2522	195,583	104,047	299,630
2523	192,303	101,756	294,059
2524	188,599	100,491	289,090
2525	185,837	99,300	285,137
2526	183,287	97,946	281,233

แหล่งข้อมูล : กองทะเบียนคนต่างด้าวและภาชีอากร กรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย

แม้ว่ารัฐบาลไทยมีนโยบายผสมกลมกลืนลูกหลานจีนให้เป็นไทย เพื่อสกัดกั้นปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นสำหรับชาวจีนที่ยังถือว่าเป็นชาวจีนอยู่ แต่อุปสรรคคือ การเกิดสมาคมจีนขึ้น ซึ่งสมาคมเหล่านี้จะมีส่วนช่วยสร้างความผูกพันกันระหว่างชาวจีนได้เป็นอย่างดี ชาวไทยเชื้อสายจีนบางส่วนยังรักษาวัฒนธรรมจีนและมีระบบความคิด ความเชื่อในขนบธรรมเนียมประเพณีจีนอยู่ ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะมีอิทธิพลต่อแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของชาวไทยเชื้อสายจีนเหล่านั้น ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่น่าศึกษาวิจัยว่าปัจจัยประการใดมีอิทธิพลต่อแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของชาวไทยเชื้อสายจีน ทั้งนี้จะได้นำแนวทางที่นักรัฐศาสตร์โดยเฉพาะในประเทศตะวันตกให้ความสำคัญมาเป็นกรอบแห่งการศึกษาในครั้งนี้ ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้ ได้เน้นถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือผลผลักดันต่อการเกิดพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในรูปแบบต่าง ๆ รวม 3 แนวทางด้วยกัน คือ

1. ปัจจัยสถานภาพส่วนบุคคล สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคล คือ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ เป็นแนวทางศึกษาที่เน้นหนักไปในด้านสถานภาพของผู้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ที่มีผลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
2. ความสำนึกเชิงเหตุผลของบุคคลผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นแนวทางศึกษาที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง พรรคการเมือง การรณรงค์หาเสียง การแถลงนโยบาย รวมถึงตลอดถึงอิทธิพลของเทคนิคต่าง ๆ ของการบริหารการเลือกตั้ง
3. ปัจจัยสถานการณ์ของระบบ เป็นการเน้นอิทธิพลของปัจจัยเฉพาะช่วงสมัยของเหตุการณ์ เช่น การปรากฏตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีภาพพจน์แบบใหม่ วิธีการบริหารงานของรัฐบาลที่ผ่านมา เป็นต้น

การนำกรอบการศึกษาดังกล่าวมาพิจารณา จะสามารถศึกษาวิเคราะห์ถึงแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของชาวไทยเชื้อสายจีนได้เป็นอย่างดีว่า ปัจจัยตัวใดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

จากสภาพปัญหาทั่วไปของคนไทย เชื้อสายจีนที่มีผลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียง
เลือกตั้ง ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความผูกพันทางสังคม และปัจจัยด้านวัฒนธรรมของ
ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีอิทธิพลต่อการลงคะแนนเสียง
2. เพื่อศึกษาบทบาทและความผูกพันขององค์กรจีนหรือสมาคมจีนที่มีอิทธิพลต่อแบบ
แผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
3. เพื่อศึกษาถึงอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงสภาพการทางการเมืองและความ
ผูกพันต่อบุคคล พรรค หรืออุดมการณ์ทางการเมืองที่มีผลต่อการตัดสินใจของ
ประชาชนที่จะมีบทบาททางการเมือง โดยเฉพาะในการไปลงคะแนนเสียง
เลือกตั้ง

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้มุ่งที่จะศึกษาถึงแบบแผนของการตัดสินใจ และการแสดงออกใน
กระบวนการเลือกตั้งของประชาชนกรุงเทพมหานคร ในพื้นที่เขต 2 โดยเลือกศึกษาเฉพาะเขต
สัมพันธวงศ์ เนื่องจากเป็นเขตที่มีคนไทยเชื้อสายจีนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก โดยจะให้ความสนใจ
เกี่ยวกับประเด็นปัจจัยด้านเชื้อชาติ ประเพณีจีนที่อาจมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมือง
รวมทั้งความรู้สึก ทัศนคติ ความผูกพันทางการเมือง ตลอดจนการรณรงค์หาเสียงที่มีผลต่อการ
ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ลักษณะพื้นที่ที่ทำการศึกษาวิจัย

เขตสัมพันธวงศ์นับว่าเป็นเขตที่เล็กที่สุดในจำนวน 24 เขตของกรุงเทพมหานคร มี
พื้นที่ 1.43 ตารางกิโลเมตร และมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม ปัจจุบันแบ่งการปกครอง
ออกเป็น 3 แขวง คือ แขวงสัมพันธวงศ์ แขวงตลาดน้อย และแขวงจักรวรรดิ เขตสัมพันธวงศ์
มีจำนวนประชากรทั้งสิ้นประมาณ 52,397 คน เป็นชาย 27,209 คน เป็นหญิง 25,188 คน
ในจำนวนนี้เป็นชาวจีน 6,183 คน เป็นชาย 3,637 คน เป็นหญิง 2,546 คน คิดเป็นจำนวน

ชาวจีนร้อยละ 11.8 ของจำนวนประชากรทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในเขตนี้ ซึ่งมีจำนวนชาวจีนอาศัยอยู่เขตนี้มากเป็นอันดับ 6 มีจำนวนหลังคาเรือนทั้งสิ้นประมาณ 14,490 หลังคาเรือน ประชากรส่วนใหญ่มีเชื้อสายจีน จึงมีอาชีพค้าขายซึ่งเป็นที่ยอมรับของชาวจีนและเข้ากับบุคลิกลักษณะของชาวจีน ด้านระดับการศึกษาแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ คนรุ่นเก่า มีการศึกษาน้อย เพราะส่วนใหญ่จะเป็นชาวจีนที่อพยพมา มีอาชีพทางด้านค้าขายอย่างเดียว และคนรุ่นใหม่คือพวกลูกหลานมีการศึกษาอยู่ในขั้นดี จากการสำรวจจำนวนประชากรในปี พ.ศ. 2524 พบว่า ผู้มีสัญชาติจีน 20,220 คน และสัญชาติไทย 55,962 คน ในปีพ.ศ. 2525 พบว่า ผู้มีสัญชาติจีน 19,921 คน และสัญชาติไทย 55,286 คน ในปี พ.ศ. 2528 พบว่า ผู้มีสัญชาติจีน 6,183 คน และสัญชาติไทย 52,397 คน (แผนกเลือกตั้งและสถิติ กองการปกครองและทะเบียน สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร) ชาวจีนในเขตสัมพันธวงศ์ยังคงสามารถรักษาวัฒนธรรมประเพณีของจีนได้เป็นอย่างดี

สมมุติฐานการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยขอตั้งสมมุติฐานเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยดังนี้

1. เชื้อชาติและวิถีประชาแบบจีนมีส่วนสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกสรรผู้สมัครรับเลือกตั้ง
2. องค์กรหรือสมาคมจีนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองของประชาชนในท้องที่
3. ความผูกพันโครงสร้างและสภาพแวดล้อมทางการเมืองมีผลต่อแบบแผนการลงคะแนนเสียงของประชาชน

วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

วิธีการศึกษาวิจัยได้แบ่งเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ประชากรในการศึกษาเรื่องนี้ประกอบด้วย ประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในเขตสัมพันธวงศ์จำนวนทั้งสิ้น 10,519 คน ในจำนวนดังกล่าวมีความแตกต่างกันทั้งในด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งความรู้สึหรือทัศนคติ ความผูกพันที่มีต่อการเมือง ซึ่งตัวแปรที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ อันได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา รายได้

จากจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมดดังกล่าว ซึ่งเกินกำลังความสามารถของผู้วิจัยที่จะทำการสอบถามเพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของบุคคลเหล่านั้นได้ทั้งหมด เพราะจำกัดในเรื่องเวลาและงบประมาณ ดังนั้น ในการกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของการวิจัยเรื่องนี้ จึงอาศัยการเทียบเคียงกับสัดส่วนของประชาชนในเขตสัมพันธวงศ์ที่มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งหมด

จากวิธีการกำหนดดังกล่าวทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้โดยถามผู้ตอบแบบสอบถามก่อนว่าท่านมีเชื้อสายจีนหรือไม่ ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่ามีเชื้อสายจีนแล้วจึงดำเนินการถามในข้อต่อไป ซึ่งเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 210 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 2 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด ในขั้นที่สอง เลือกหน่วยเลือกตั้ง ตัวอย่างจำนวน 6 หน่วย หรือคิดเป็นร้อยละ 30 ของหน่วยเลือกตั้งทั้งหมด (20 หน่วย) ในขั้นที่สาม ได้แก่ การเลือกประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งตัวอย่าง หน่วยละ 35 คน จาก 3 แขวงอันประกอบด้วย แขวงจักรวรรดิ แขวงสัมพันธวงศ์ แขวงตลาดน้อย (สุ่มตัวอย่าง 2 หน่วยเลือกตั้ง ต่อ 1 แขวง) โดยแบ่งเป็นหน่วยเลือกตั้งในแถบถนนเยาวราช ถนนราชวงศ์ และถนนเจริญกรุง ถนนทรงวาด

2. การกำหนดตัวแปร แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. ตัวแปรอิสระ หรือ ตัวแปรเชิงสาเหตุ ลักษณะและรายละเอียดของตัวแปรที่กำหนดในการศึกษา มีดังนี้

1.1 เพศ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย เพศชายและเพศหญิง ในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน

1.2 อายุ แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 ช่วง คือ ช่วงอายุ 20-30 ปี ช่วงอายุ 31-40 ปี ช่วงอายุ 41-50 ปี และช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไป

1.3 ศาสนา แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ศาสนาพุทธ และศาสนาอื่น ๆ

1.4 ระดับการศึกษา แบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก ระดับการศึกษา ป.1-ป.6 กลุ่มที่สองระดับการศึกษา ม.ศ.1-ม.ศ.3 (ม.1-ม.3) กลุ่มที่สาม ระดับการศึกษา

ม.ศ.4-ม.ศ.5 (ม.4-ม.6) กลุ่มที่สี่ ระดับการศึกษา สูงกว่า ม.6-แต่ไม่จบปริญญาตรี และ
กลุ่มที่ 5 ระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป

1.5 อาชีพ แบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกรับจ้าง กลุ่มที่สอง ค้าขาย
ทำธุรกิจ กลุ่มที่สาม แม่บ้าน กลุ่มที่สี่ พนักงานเอกชน รัฐวิสาหกิจ ราชการ กลุ่มที่ห้า นิสิต
นักศึกษา

1.6 รายได้ แบ่งระดับรายได้ของกลุ่มตัวอย่างเป็น 6 ระดับ คือ
กลุ่มแรกระดับรายได้ 1,000 บาท กลุ่มที่สอง ระดับรายได้ 1,001-3,000 บาท กลุ่มที่สาม
ระดับรายได้ 3,001-6,000 บาท กลุ่มที่สี่ ระดับรายได้ 6,001-10,000 บาท กลุ่มที่ห้า
ระดับรายได้ 10,100-20,000 บาท และกลุ่มที่หก ระดับรายได้ 20,000 บาทขึ้นไป

แต่เมื่อพิจารณาข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่กลับคืนมา เพื่อประโยชน์ใน
การศึกษาวิจัยจึงได้รวมกลุ่มรายได้ใหม่ระยะช่วงกว้างขึ้น กล่าวคือ จัดกลุ่มรายได้ดังกล่าวออก
เป็น 4 ช่วง คือ ระดับรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาทลงมา ระดับรายได้ 3,000-6,000 บาท
ระดับรายได้ 6,001-10,000 บาท และระดับรายได้ 10,000 บาทขึ้นไป

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ตัวแปรที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือก
ตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร เขตสัมพันธวงศ์ เช่น การไปหรือไม่ไปใช้สิทธิลง
คะแนนเสียงเลือกตั้ง การตัดสินใจลงคะแนนเสียงโดยเลือกพรรคการเมืองหรือตัวบุคคล เป็น
การตัดสินใจด้วยตนเองหรือโดยการแนะนำชักชวนของผู้อื่น และในประการสุดท้ายตัดสินใจว่า
จะเลือกใคร เมื่อไร และด้วยเหตุผลเช่นไร

3. เครื่องมือวัด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามทั้งสิ้น 4'6 ข้อ
แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่มุ่งจะสำรวจลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเติมคำและแบบปิดให้เลือก จำนวน 6 ข้อ เริ่มจากข้อที่ 1-6

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามมุ่งสำรวจลักษณะวิถีประชาแบบจีน วัดความผูกพันต่อวัฒนธรรมประเพณีจีน อันจะเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นคำถามแบบปิดให้เลือกตอบ (closed-ended question) เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่ผู้ตอบ จำนวนทั้งสิ้น 11 ข้อ เริ่มจากข้อ 7-17 (ดูภาคผนวก ก)

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามมุ่งสำรวจการสังกัดหรือการติดต่อกับสมาคมจีน ตลอดจนอิทธิพลของสมาคมจีน ต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นคำถามแบบปิดให้เลือกตอบจำนวน 6 ข้อ เริ่มตั้งแต่ข้อ 18-23

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามมุ่งสำรวจและวัดพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง รวมถึงความผูกพันทางการเมืองของประชาชน เป็นแบบสอบถามแบบเปิดและมีบางข้อที่จะมีคำถามเปิดประกอบด้วย เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากคำตอบที่กำหนดไว้ให้ ทั้งนี้เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์ มีจำนวนทั้งสิ้น 23 ข้อ เริ่มตั้งแต่ข้อ 24-46

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามได้ใช้วิธีส่งแบบสอบถามถึงตัวประชากรกลุ่มตัวอย่างในเขตสัมพันธวงศ์ ซึ่งประกอบด้วย 3 แขวง คือ แขวงตลาดน้อย แขวงสัมพันธวงศ์ และแขวงจักรวรรดิ โดยให้ผู้ตอบกรอกคำตอบเอง และได้ทำการสัมภาษณ์เฉพาะผู้ที่ไม่เข้าใจหรือไม่ถนัดในการกรอกคำตอบเอง และได้เก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนได้ทั้งหมด 210 ชุด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามดังกล่าวข้างต้นดำเนินไปตามกรอบทฤษฎี และวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย กล่าวคือ ได้วิเคราะห์ใน 3 ส่วนใหญ่ ๆ คือ

ส่วนแรก วิถีประชาแบบจีนและเชื้อชาติมีส่วนสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกสรรผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งหรือไม่ เพื่อพิสูจน์สมมติฐานที่ตั้งไว้

ส่วนที่สอง เป็นการวิเคราะห์ถึงองค์กรหรือสมาคมจีนในท้องถิ่นที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองของประชาชนหรือไม่

ส่วนที่สาม ความผูกพันทางการเมือง การเลือกตั้ง มีอิทธิพลต่อแบบแผนพฤติกรรม การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเลือกพรรคหรือเลือกตัวบุคคล ตัดสินใจเองหรือโดยคำแนะนำของผู้อื่น ระยะเวลาในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง

การเสนอข้อมูลผลการศึกษา ได้เสนอในรูปตารางและการบรรยายประกอบ ตารางข้อมูล สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลกระทำโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS VERSION X ในบางกรณี จะได้นำตัวแปรอิสระบางตัวมาเป็นตัวทดสอบ (testing variables) ด้วย ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์หลอก (spuriousness) อันอาจเกิดขึ้น ส่วนเทคนิคทางสถิติ ประกอบการวิเคราะห์ได้เลือกใช้ตามความเหมาะสม ว่ามีจุดมุ่งหมายที่จะพิจารณาข้อมูลในลักษณะใดเป็นสำคัญ เช่น การคำนวณอัตราส่วนร้อยละ การทดสอบไค-สแควร์ (χ^2) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของข้อมูลประเภทจัดอันดับด้วย

ประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของชาวไทยเชื้อสายจีน ว่ามีสาเหตุปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมือง

2. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา รายได้ อาชีพ อายุ ที่มีอิทธิพลต่อการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
3. ช่วยขยายเพิ่มพูนเกี่ยวกับแบบการศึกษาแผนการลงคะแนนเสียงชาวไทยเชื้อสายจีนใน รายละเอียดและข้อเท็จจริงมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ในทางวิชาการในอนาคต

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อช่วยให้มีความเข้าใจและสะดวกแก่การศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ ของการศึกษาครั้งนี้ จึงขอนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

คนไทยเชื้อสายจีน หมายถึง คนที่มีสัญชาติไทย สืบเชื้อสายมาจากคนจีนที่อพยพมาจากจีนแผ่นดินใหญ่ไม่เกิน 3 ชั่วคน ไม่จำกัดว่าจะจะเป็นจีนภาษาใด เช่น จีนกวางตุ้ง จีนไหหลำ จีนแคะ จีนกวางไส จีนแต้จิ๋ว และจีนฮกเกี้ยน ลักษณะครอบครัวยังมีขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมแบบจีนอยู่ อาทิ การไหว้เจ้า การไหว้บรรพบุรุษ ประเพณีตรุษจีน เป็นต้น

สมาคมจีน หมายถึง การรวมกลุ่มของคนจีนที่ร่วมกันจัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย มีโครงสร้างการบริหารที่แน่นอน มีวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งแตกต่างกันไปโดยกิจกรรมดังกล่าวที่ดำเนินการ มิได้ขัดต่อหลักกฎหมาย

แบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หมายถึง การพิจารณาถึงคุณลักษณะในการแสดงท่าทีและบทบาทของผู้มีสิทธิเลือกตั้งต่อการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยมุ่งศึกษาประเด็นของการไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยความสมัครใจหรือได้รับการชักจูงให้ไปใช้สิทธิ ตลอดจนการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยอื่นนอกเหนือจากความล้าเนียงเหตุผลของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเองหรือไม่ ตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งเมื่อไร เพราะเหตุใด ทั้งนี้เพื่อพิจารณาถึงแบบแผนดังกล่าว

การเสนอรายงานการวิจัย

วิทยานิพนธ์นี้จะประกอบด้วยบทต่าง ๆ ตามลำดับขั้นตอนรวม 5 บทด้วยกัน คือ

บทที่ 1 บทนำ เป็นบทที่กล่าวถึงข้อความโดยทั่วไป โดยมุ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเลือกตั้ง และประเด็นที่ทำการศึกษาริวิจัย วัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอบเขตของการศึกษา สมมุติฐาน วิธีการดำเนินการศึกษาริวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาริวิจัย เพื่อให้มีความเข้าใจในเบื้องต้นเป็นพื้นฐานก่อนที่จะศึกษาในเนื้อหาต่อไป

บทที่ 2 ว่าด้วยแนวคิด หลักการและทฤษฎีทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาริวิจัย แบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์สำหรับการวิจัยนี้

บทที่ 3 ว่าด้วยชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตสัมพันธวงศ์ โดยจะกล่าวถึงวิถีประชา โดยจะกล่าวถึงความคิด ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีในการดำเนินวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีน ตลอดจนพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนของประชาชนในเขต 2 และเขตสัมพันธวงศ์ที่ผ่านมา

บทที่ 4 ว่าด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งได้มาจากการสอบถาม เพื่อศึกษาว่าปัจจัยทางใดมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างไร เพื่อทดสอบสมมุติฐานและหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระต่าง ๆ ต่อตัวแปรตาม

บทที่ 5 เป็นการสรุปผลที่ได้จากการศึกษาริวิจัย พร้อมทั้งข้อเสนอแนะบางประการ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงเกี่ยวกับการเลือกตั้งในเขตสัมพันธวงศ์ และในการวิจัยครั้งต่อไป